Wolambacht in het Meetjesland

Handleidingen gemaakt door het wolatelier van de Huysmanhoeve

Het wolatelier van de Huysmanhoeve

Het wolatelier is een initiatief van Plattelandscentrum Meetjesland vzw en maakt deel uit van de atelierwerking in het Provinciaal Streekcentrum Huysmanhoeve. De atelierwerking brengt mensen samen die een stiel of ambacht beheersen of willen leren. Het zijn open groepen die kennis delen en elkaar inspireren om oude technieken hedendaags in te zetten.

In het wolatelier wordt vertrokken van de wol van de schapen die gehoed worden op de Huysmanhoeve. De leden van het wolatelier komen om de twee weken op maandag samen en verwerken deze wol. Ieder werkt aan een eigen stuk in een zelfgekozen techniek. De leden leren van elkaar en inspireren elkaar door technieken en kennis te delen. Hiervoor richten ze workshops in, doen ze mee aan projecten en nemen deel aan activiteiten. De kennis die er bestaat rond erfgoed en wol wordt op deze manier in stand gehouden.

Spreekt deze manier van werken je aan? Neem dan contact op met Ester via ester.van.den.broeck@plattelandscentrum.be of 09 327 04 47. Je krijgt de nodige uitleg en kan zo van start gaan in het wolatelier.

Wolambacht in het Meetjesland

Delen van het Meetjesland werden in de 11e en 12e eeuw gekenmerkt door 'woeste' gronden; te droge of te natte zandgronden die door verregaande ontbossingen onvruchtbaar waren en niet konden opgenomen worden als landbouwgrond. Deze gronden werden gebruikt voor begrazing. In de 13e eeuw heeft de begrazing de weg geopend voor de schapenhouderij. De wol werd gebruikt voor het maken van laken. Vooral Eeklo en Kaprijke vormden belangrijke centra in de lakenindustrie, nadat ze in 1240 het statuut van de stedelijke vrijheid kregen[1].

In de 16e eeuw kwam de Eeklose lakennijverheid in verval. Aan het einde van de 18e eeuw groeide het aantal wolfabrikanten echter aan, die de productie in een aantal ateliers concentreerde, maar ook veel beroep deed op huiswevers. Engelse wollen stoffen werden er in imitatie geweven. De grondstoffen waren afkomstig van schapen uit de regio of uit Zeeuws-Vlaanderen. Mede door de Continentale blokkade en het verbod op invoer uit Groot-Brittannië, kon de wolindustrie in de regio groeien. Eeklo werd een wolcentrum ten westen van Gent, heel bijzonder in een tijd waarin vooral linnen domineerde. Tijdens de Hollandse periode - door de sterke concurrentie van katoen en het wegvallen van de blokkade - kreeg de wolindustrie een zware klap. Eind jaren 30 van de 19e eeuw werden gemengde wollen stoffen steeds populairder en dit zou zo 100 jaar blijven duren. De industrialisatie bleef echter vrij beperkt, slechts af en toe werden stoommachines en fabrieken gebouwd. Dit kwam doordat veel fabrikanten, tot rond de eeuwwisseling, met thuiswevers werkten. Rond 1900 gingen vele kleine fabrikanten, die werkten met thuisarbeiders, overkop. De stoomkracht en elektriciteit werd gangbaar, waardoor de mogelijkheden er in de fabrieken waren om aan schaalvergroting te doen. Tijdens het interbellum maakte de hoogconjunctuur het mogelijk om kleinere wolweverijen zich te laten specialiseren in de verwerking van kamwol voor fijnere kostuumstoffen. De grote textielfabrieken legden zich toe op grovere kaardwollen stoffen. Kleine weefateliers met elektromotoren in de huisnijverheid, werkten voor de grote fabrieken. De crisis van 1930 maakte echter een einde aan de huisnijverheid in de wolbewerking[2].

---

[1] Uit: A. Verhoeve en C. Verbruggen, *'Het Meetjesland. Bodem en landschap in historisch perspectief'*. Belgeo, 3, 2013.

[2] Uit: F. De Cocker, '*Le petit Verviers. De textielindustrie in Eeklo (1794-1940)*', Eeklo, Geschied- en Heemkundige Kring van de Stad Eeklo, 2003, 240p.

Hoe oude gebruiken uit de huisnijverheid en woltechnieken hedendaags inzetten? Het wolatelier van de Huysmanhoeve boog zich het afgelopen jaar over dit vraagstuk in het kader van het cultureel erfgoedproject 'Wolambacht in het Meetjesland'.

Analfabetisme onder de huisnijveraars leidde tot weinig registratie, waardoor de literatuur weinig bronnen biedt over de technieken die binnen de huisnijverheid toegepast werden. Het oorspronkelijk opzet van dit project, waarbij vertrokken zou worden van deze technieken, is dan ook opengetrokken naar oude handwerktechnieken- en gebruiken in zijn algemeenheid die op een hedendaagse manier ingezet kunnen worden.

Het wolatelier van de Huysmanhoeve werkte hierop drie pistes uit waarin technieken en objecten geclusterd werden. In dit boekje zijn alle technieken in de vorm van werkbeschrijvingen en handleidingen vervat.

Piste 1: Gered van de vuilnisbak

De nopster was een vrouw of meisje, die met behulp van een nop- of steekijzer (soort pincet) en een nopschaar afhangende draadjes of ongeregeldheden in weefsels verwijderde of wegwerkte. De gedachte aan dit beroep inspireerde het wolatelier om onregelmatigheden in wollen objecten net te markeren, zodat het een tweede leven kan krijgen.

Handleiding 1 **- Gemarkeerde weeffout -**

Handleiding 2 **- Gevilte bolletjes gebruiken als vulling voor een geweven kussen -**

Piste 2: Slimme kledij, hoge functionaliteit

In vroeger tijden kreeg kledij door zijn vorm, gebruikte materialen en eenvoud een hoge functionaliteit. Slimme, maar eenvoudige patronen die eenvoudig te maken zijn. Het wolatelier werkte een aantal objecten uit en maakte er handleidingen bij.

Handleiding 3 **- Spiraalkousen -**

Handleiding 4 **- Babypuntsjaal -**

Handleiding 5 **- Sokken met boemeranghiel -**

Handleiding 6 **- Elfensokken -**

Piste 3: Hergebruik met ongebruikelijke technieken

Kleren kunnen een tweede leven tegemoet gaan, mits oude technieken toe te passen in herstelwerk. Het wolatelier bedacht enkele inspirerende manieren.

Handleiding 7 **- Scheur in een broek wegwerken met borduurwerk, vilt of restje wol-**

Handleiding 8 **- Een broek verlengen of verbreden met restjes wol -**

Verklaringen, afkortingen en steken

Verklaringen

Ajourdraad: Draad die gebruikt wordt om in een weefsel een ajoureffect te bekomen.

Ajoursteek: Een steek die een kleine opening maakt in een weef- brei- of haakstuk. De gaatjes zijn regelmatig verdeeld en/of in een patroon gerangschikt.

Beitsen: Voorbereiden van de draad, opdat verf zich in een volgende handeling aan de vezel zal hechten.

Binding: Wijze waarop draden in textiel door elkaar gehaald zijn. Het uitzicht, de sterkte en vorm van het object wordt bepaald door de binding.

Crêpebinding: Een weefsel dat door de binding, het gebruikte garen of afwerking voor een korrelig en onregelmatig uiterlijk zorgt.

Inslag: Inslagdraden lopen in de breedte door een weefsel.

Kaarden: Kammen van de vezels zodat vuil verwijderd wordt en de vezels in dezelfde richting liggen. Dit is een eerste stap in het verwerken van wol. Hierna kan gesponnen of gevilt worden.

Ketting: Kettingdraden lopen in de lengte door een weefstel.

Spinnen: Het draaien van losse vezels tot draad.

Twijnen: Gesponnen draden om elkaar wikkelen, door een tegengestelde draaibeweging van het spinnenwiel. Hierdoor wordt een stevig garen verkregen.

Vilten: Het in elkaar laten haken van de wolvezels door te bewerken met warm water, zeep en wrijving.

Vollen: Afwerkingsprocédé waarbij gebruik wordt gemaakt van krimp om een stof te maken die dikker, compacter en steviger is. Bij zwaar gevold textiel worden de structuur en de afzonderlijke draden helemaal onzichtbaar, wat een viltachtig effect heeft.

Afkortingen

St. = Steken

Steken

Breisteken

Ribbelsteek: Naalden rechts breien

Boordsteek: 2 st. rechts, 2 st. averechts

Tricotsteek:

- in het rondbreien: altijd rechts
- in heengaande naald rechts, in terugkerende naald averechts.

Fantasiesteek: 3st. rechts, 1 st. averechts

Borduursteken

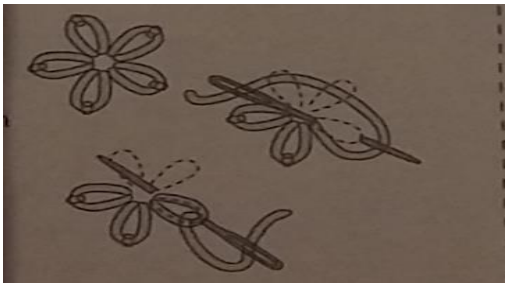

Magrietsteek

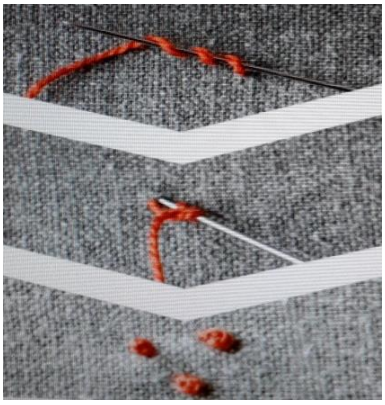

Knoopjessteek

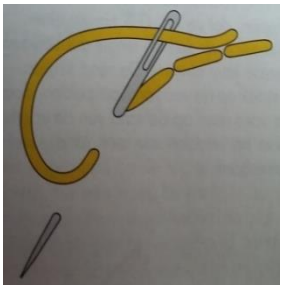

Stiksteek

Stiksteek

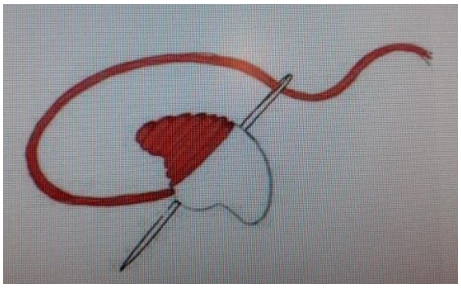

Platsteek

Piste 1: Gered van de vuilnisbak

Handleiding 1 **- Gemarkeerde weeffout -**

Achtergrond

In deze handleiding wordt een weeffout in een stola in crêpebinding gemarkeerd.

Benodigdheden

100% gesponnen wol van Vlaams schaap

Ajourdraad uit merinowol en zijde

Werkbeschrijving

Een crêpebinding zorgt voor een soepel weefsel met een oneffen uitzicht. Het wordt verkregen door de kettingdraden, verschillende inslagen na elkaar, in een andere combinatie te binden. Hierdoor is het zeer moeilijk om weeffouten te verbeteren door er een draad aan toe te voegen of weg te halen. Ook tijdens het weven zijn fouten soms moeilijk zichtbaar.
De fout kan weggewerkt worden door er een ajoursteek op toe te passen, waardoor er een versieringseffect ontstaat.

Figuur 1

Figuur 2

Figuur 3

Figuur 4

Figuur 5

Figuur 6

Piste 1: Gered van de vuilnisbak

Handleiding 2 **- Gevilte bolletjes wol als vulling voor een geweven kussen -**

Achtergrond

Voor dit kussen werd de inspiratie bij de nopster gehaald. In het weefsel zijn stukjes draad geweven die als versieringseffect uitrafelen. Daarnaast is voor de vulling gebruik gemaakt van ‘afval’, namelijk bolletjes vervilte wol.

Werkbeschrijving

Figuur 1 De wol van het bonte schaap is na het kaarden, spinnen en twijnen, gewassen en hangt te drogen in de wind.

Figuur 2 Enkele strengen zijn gebeitst met aluin en geverfd met 5% Cochenille.

Figuur 3 Proeflapje weven voor de berekening ketting en inslag.

Figuur 4 De ketting is geschoren op het scheerraam.

Figuur 5 Het weefgetouw wordt opgezet. De ketting wordt gespreid middels een breedtehouder en opgerold op de kettingboom.

Figuur 6 Kruislatten plaatsen voor het doorhalen van de kettingdraden door de lussen van de schachten.

Figuur 7 Kettingdraden door het riet doorhalen.

Figuur 8 Ketting aanknopen aan de doekboom.

Figuur 9 Een linnenbinding weven met plaatselijk een ingeweven extra inslag in een andere kleur. De draadjes worden niet weggewerkt, maar geven net een decoratief accent.

Figuur 10 Detail

Figuur 11 De kussenvulling: resten wolvlies in stukjes knippen. Nadien vilten door stukjes in een waszak met 2 tennisballen te stoppen en met gewoon waspoeder in de wasmachine op 90° te wassen.

Figuur 12 Een kussensloop naaien van balenkatoen en met de viltbolletjes vullen. Nadien dichtnaaien.

Figuur 13 Van de geweven lap een kussen naaien en over de opgevulde binnenhoes trekken en het kussen is klaar!

Piste 2: Slimme kledij, hoge functionaliteit

Handleiding 3 **- Spiraalkousen -**

Achtergrond

Spiraalkousen pasten perfect in elke klomp; door afwezigheid van naad of hiel, zorgde deze kous niet voor wrijving in de harde houten klompen. Het voordeel van dit model is dat de kousen niet gelinkt zijn aan een maat en zowel geschikt zijn voor de vrouwen- als mannenvoet. Het zijn aangename kousen die ook vandaag de dag comfort aan de voet bieden.

Benodigdheden

100g sokkenwol

5 rondbreinaalden n° 2,5

Werkbeschrijving

Voet

1. 64 st. opzetten, te verdelen over 4 rondbreinaalden. Voor spiraalkousen moet het aantal st. deelbaar zijn door 4.
2. Brei een boord van 3 cm en brei een contrasterend draadje mee zodat je ziet waar het begin van de toer is.
3. Begin bij het contrastdraadje met *4 rechtse st., vervolgens 4 averechtse st.* tot aan het contrastdraadje en gedurende 4 rondes.
4. Vervolgens vanaf het contrastdraadje 1 st. verspringen en weer 4 rondes tussen * herhalen.
5. Na 4 rondes weer 1 st. verspringen en 4 rondes tussen * herhalen.
6. Breien tot aan het begin van de tenen. Dit is iets langer dan bij klassieke kousen, omdat de hiel in de spiraal mee gaat.

Ronde teen

1. 1ste minderingsronde: * 5 rechtse, 2 rechtse samen breien*. Herhaal van * tot *.
2. Brei 5 rondes zonder minderingen.
3. 2e minderingsronde: * 4 rechtse, 2 rechtse samen breien*. Herhaal van * tot *.
4. Brei 4 rondes zonder minderingen.

5. 3e minderingsronde: * 3 rechtse, 2 rechtse samen breien*. Herhaal van * tot *.
6. Brei 3 rondes zonder minderingen.
7. 4e minderingsronde: * 2 rechtse, 2 rechtse samen breien*. Herhaal van * tot *.
8. Brei 2 rondes zonder minderingen.
9. 5e minderingsronde: * 1 rechtse, 2 rechtse samen breien*. Herhaal van * tot *.
10. Brei 1 ronde zonder minderingen.
11. 6e minderingsronde: * 2 rechtse samen breien*. Herhaal van * tot *.
12. Haal de draad twee keer door de overgebleven steken, trek goed aan en werk aan de binnenkant stevig af.

Spiraalkous

Piste 2: Slimme kledij, hoge functionaliteit

Handleiding 4 **- Puntsjaal voor baby's -**

Achtergrond

Deze eenvoudige puntsjaal werd gewikkeld rond baby's. De tip van de sjaal ligt op de rug van de baby, de spitse punten worden over de schouders gedrapeerd, gekruist over de borst en met een knoopje dichtgebonden op de rug.

Door de dubbele laag op de borst, bood dit extra bescherming voor de baby. Het knoopje achteraan, maakt dat de baby de sjaal niet kan loswrikken. Een handig kleinood waar baby's vandaag de dag ook mee gebaat zijn.

Dit model is geschikt voor kinderen van 12 tot 18 maanden.

Benodigdheden

Naald n°6

Van tip tot punt van de sjaal: telkens 58 cm

Werkbeschrijving

Zet 3 st. op.

Rij 1: breien

Rij 2: 1 st. breien, draad omslaan, 1 st. breien, draad omslaan, 1 st. breien

Rij 3: breien

Rij 4: breien tot net voor de middelste st., draad omslaan, 1 st. breien, draad omslaan, breien tot aan het einde.

Rij 5: breien

Rij 4 en rij 5 herhalen tot je 49 st. op de naalden hebt staan. Je eindigt met een volledig gebreide rij.

Brei de volgende 24 st. en zet ze op een wachtnaald. Zet de middelste st. af en brei de laatste 24 st.

Brei 3 rijen.

Verminderen: brei 1 st., brei twee st. samen, brei tot het einde.

Brei 3 rijen.

Pas de vermindering steeds toe na het breien van 3 rijen, tot wanneer er nog 2 st. overblijven op je naalden.

Brei 2 rijen en zet af.

Neem garen en herneem het stuk dat op de wachtnaald staat. Brei nog 2 rijen.

Verminderen: brei 1 st., brei twee st. samen, brei tot het einde.

Brei 3 rijen.

Pas de vermindering steeds toe na het breien van 3 rijen tot wanneer er nog 2 st. overblijven op je naalden.

Brei 2 rijen en zet af.

Stop het draadje weg.

Figuur 1 Detail babypuntsjaal

Figuur 2 Babypuntsjaal

Piste 2: Slimme kledij, hoge functionaliteit

Handleiding 5 **- Sokken met boemeranghiel -**

Achtergrond

Sokken met boemeranghiel spannen goed op de wreef en het breiwerk leidt minder snel tot gaatjes aan de verkorte toeren. Hierdoor ontstaat er minder snel slijtage en is de sok door zijn model duurzaam.

Maak een proeflapje. Zet 30 st. op en brei 42 naalden. De verhouding zit juist als je proeflapje 10 op 10 cm is.

Maattabel voor regia wol

Maat	22/23	24/25	26/27	28/29	30/31	32/33	34/35	36/37	38/39	40/41	42/43	44/45	46/47
Opzet / aantal st. per nld.	44/11	48/12	48/12	52/13	52/13	56/14	56/14	60/15	60/15	64/16	64/16	68/17	72/18
Aantal st. voor hielbreedte	22	24	24	26	26	28	28	30	30	32	32	34	36
Aantal st. voor boemeranghiel	7/8/7	8/8/8	8/8/8	8/10/8	8/10/8	9/10/9	9/10/9	10/10/10	10/10/10	10/12/10	10/12/10	11/12/11	12/12/12
Voetlengte tot begin teen in cm	11,5	12,5	14	14	15,5	17	18	18,5	20	21	22	22,5	24
Minderingen voor teenbies na 1e minderingstoer													
In de 4e toer	—	—	—	—	—	—	—	1x	1x	1x	1x	1x	1x
In elke 3e toer	1x	1x	1x	2x	2x	2x	2x	2x	2x	2x	2x	2x	2x
In elke 2e toer	3x	3x	3x	3x	3x	3x	3x	3x	3x	3x	3x	4x	4x
In elke toer	4x	5x	5x	5x	5x	6x	6x	6x	6x	7x	7x	7x	8x
Totale voetlengte (cm)	14,5	15,5	17	18	19,5	21	22	23,5	25	26,5	27,5	28,5	30

Benodigdheden

100g sokkenwol

5 sokkennaaldjes: breinaalden zonder knop of rondbreinaalden maat 2,5 mm

Werkbeschrijving

Zet het aantal st. op die past bij de maat die je wil breien (zie tabel).

Sluit de toer en brei een boord van ongeveer 3 tot 4,5 cm in boordsteek.

Na het boord overschakelen op de fantasiesteek, dit is het beenstuk van je sok. Wil je er een streepje in, dan kan dit perfect naar eigen keuze.

Hiel

1. Deze wordt gebreid over de helft van het totale aantal st., met verkorte toeren in heen-en teruggaande toeren. De st. van de voet tellen nu even niet meer mee.

<u>1° helft hiel</u>

2. Piramide zonder top breien met in het midden gewone st. en aan weerskanten dubbele st. Voor de verdeling zie tabel (aantal st. voor boemeranghiel) .

   Vb. 10/10/10 bij een sok van 60 st. opzetten= 10 dubbele st., 10 st., 10 dubbele st.

3. 1e naald: (heengaande naald) breien tot einde, rechts en keren.
4. 2e naald: (teruggaande naald) een dubbele (averechtse) st. maken = de eerste st. averechts afhalen met de draad voor het werk, dan de draad stevig naar achter trekken zodat de st. die er onder ligt eigenlijk op de naald getrokken wordt. De rest van de naald uitbreien tot het einde.
5. 3e naald : terug een (rechtse) dubbele st. breien = terug de st. averechts afhalen, maar nu met de draad achter het werk, en terug zo strak trekken dat de st. eronder op de naald getrokken wordt.
6. De toer breien tot aan de dubbele st. Deze **NIET** breien.
7. Het werk keren met 1 dubbele st. op de rechternaald.
8. 4e naald: een (averechtse) dubbele st. maken. Er liggen nu al 2 dubbele st. op de naald. De toer breien tot aan de dubbele st. Deze **NIET** breien. Het werk keren met 1 dubbele st. op de rechternaald.
9. Zo ga je steeds verder tot je al de dubbele st. aan weerskanten hebt van de middelste steken die niet gebreid mogen worden.
10. Nu ga je 2 toeren over de volledige sok breien, dus ook over het voetgedeelte (dit stuk in fantasiesteek blijven breien). Daarbij ga je de dubbele st. als 1 st. breien.

<u>2°helft hiel</u>

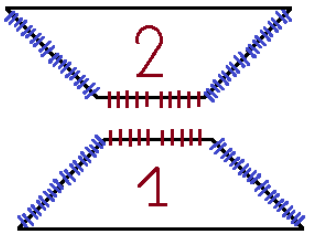

11. Omgekeerde afgeplatte piramide maken, vanuit het midden te beginnen. Dus terug met dubbele st. werken, aan het begin van elke toer, maar in plaats van tot aan de dubbele st. te breien, worden deze nu wél gebreid, en dan nog 1 st. erbij voordat het werk omgekeerd wordt. Zo wordt naar buiten toe opgeschoven.
12. 1e naald: de st. van het middelste deel + 1 st. rechts breien en omkeren.

13. 2e naald: een dubbele st. maken, de st. van het middelste deel + 1 st. averechts breien en omkeren.
14. 3e naald: een dubbele st. maken, rechts breien tot en met de dubbele st. + 1 st., omkeren

15. 4e naald: een dubbele st. maken, averechts breien tot en met de dubbele st. + 1 st., omkeren
16. Naalden 3 en 4 steeds herhalen tot alle dubbele st. opgewerkt zijn.

Voet

17. Op het bovendeel van de voet blijf je in fantasiesteek voort breien, op je zoolkant (= hiel) brei je enkel rechts. Wil je nog streepjes, je doet maar. De voet maak je zolang als op de tabel is aangegeven.

Teen

18. Voor de teen ga je aan weerskanten van je voet minderen, let er op dat je de teen niet haaks ten opzichte van de hiel breit.

    met rondbreinaaldjes:

    Minderen bij het begin en het einde van je naald.

    met 5 sokkennaaldjes (4 +eentje om mee te breien) :

    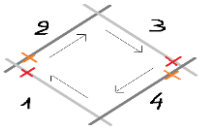

    Minderen op het einde van naaldje 1, begin naaldje 2, einde naaldje 3 en begin naaldje 4.

    1 st. rechts, 1 overhaling (= 1 st. afhalen, de volgende breien, de afgehaalde st. over de gebreide halen), breien tot 3 st. van het einde, 2 st. samen breien, nog 1 st. rechts. Sok draaien en nog eens aan de voetkant ook. Dit is de 1ste toer minderen.

    Vanaf nu ga je de tabel volgen om je minderingen uit te voeren (minderingen voor teenbies na de 1ste minderingstoer).

19. Op het einde alle st. die overblijven netjes toemazen, of 2 maal de draad door alle st. halen en flink dichttrekken. Draadjes instoppen en je sok is klaar.

Figuur 1 hiel

Figuur 2 teen

Piste 2: Slimme kledij, hoge functionaliteit

Handleiding 6 **- Elfenkousen -**

Achtergrond

Elfenkousjes zijn lekker warm en sluiten goed aan; ideaal voor extra warme voeten in de kille laarzen of in onverwarmde huizen.

Maak een proeflapje. Zet 24 steken op en brei 48 rijen in ribbelsteek. De verhouding zit juist als je proeflapje 10 op 10 cm is.

De hele sok wordt heen en weer gebreid en aan het einde dichtgenaaid. De handleiding is geschreven voor maten 35/37 – 38/40.

Benodigdheden

Rondbreinaald n° 2,5 (60 cm)

100g sokkenwol

Werkbeschrijving

Rechter sok

1. Zet 85/91 st. op met een rondbreinaald 2,5 en brei in ribbelsteek.
2. Als er 6/7 ribbels zijn gebreid, zet dan 6/7 nieuwe st. op aan het einde van de naald aan de verkeerde kant = 91/98 st.
3. Ga verder in ribbelsteek, als er 6/7 ribbels zijn gebreid, zet 6/7 nieuwe st. op aan het einde van de naald aan de verkeerde kant (12/14 ribbels zijn gebreid) = 97/105 st.
4. Zet de laatste 58/64 st. (gezien aan de goede kant) op een hulpdraad, brei nu alleen over de eerste 39/41 st.
5. Brei 12/14 ribbels, zet TEGELIJKERTIJD na de 6^{e}/7^{e} en na de 12^{e}/14^{e} ribbel 6/7 nieuwe steken op aan het einde van de naald aan de verkeerde kant = 51/55 st.
6. Brei de volgende naald als volgt aan de goede kant: brei 51/55 st., neem 1 st. op in elke ribbel langs de korte kant aan het einde van de naald (=12/14 st.), brei de laatste 58/64 st. terug op de naald en brei TEGLIJKERTIJD de laatste 2 st. van de hulpdraad rechts samen = 120/132 st.

7. Ga verder in ribbelsteek en minder aan het einde van elke naald aan de goede kant.
8. Herhaal dit minderen nog 4/5 keer (= 5/6 st. geminderd), zet dan 6/7 nieuwe st. op aan het einde van de naald aan de verkeerde kant = 121/133 st.
9. Brei de volgende naald als volgt aan de goede kant : 50/54 st., 2 st. rechts samen, 56/62 rechts, brei de volgende 2 st. rechts samen, keer het werk (11/13 st. over op naald), *56/62 st. rechts, brei de volgende 2 st. rechts samen, (50/54 st. over op naald) keer en brei 56/62 st. rechts, brei de volgende 2 st. rechts samen (10/12 st. over op naald), keer*.
10. Herhaal van *-* nog 10/12 keer – er zijn nu geen st. meer over aan het einde van de naald (goede kant), brei op de laatste naald aan de verkeerde kant de laatste 39/41 st. terug op de naald.
11. Brei dan over alle st. = 97/105 st.
12. Ga verder in ribbelsteek en minder 1 st. aan het einde van elke naald aan de goede kant.
13. Herhaal dit minderen nog 6/7 keer, zet dan 6/7 nieuwe st. op aan het einde van de naald aan de verkeerde kant (het aantal st. blijft gelijk).
14. Kant alle st. af.

Afwerking

1. Begin aan de linkerkant van het werk.
2. Naai 12/14 st. van de afkantrand samen met eerste 12/14 ribbels aan de linkerkant, naai 1 st. van de afkantrand samen met 1 ribbel.
3. Naai dan de rest van de st. van de afkantrand samen met steek van de opzetrand.
4. Naai de opening aan de voorkant van de sok dicht (= teen).

Linker sok

1. Zet op en brei als de rechter sok maar dan in spiegelbeeld, dus alle acties aan de goede kant, voer je nu uit aan de verkeerde kant en alles aan de linkerkant is nu de rechterkant en omgekeerd.

Elfensokken

Piste 3: Hergebruik met ongebruikelijke technieken

Achtergrond

Het is maar sinds de komst van de industrialisatie dat het mogelijk was om in grotere oplagen kledij te produceren. De massaproductie van de vorige eeuwwisseling is niet te vergelijken met deze van vandaag de dag. Tot na WOII was herstelwerk van kledij heel gebruikelijk. Onder het motto 'beter voorkomen dan genezen' werd er dan ook vaak een lap stof op de ellenboog of de knie genaaid ter versterking van de kledij.

Indien er nu toch een scheur in die broek zit, kan er geopteerd worden om er verstevigde stof of daim op te naaien. Of zelf een decoratie op deze scheur maken, met borduurdraad, met vilt of met restjes wol, zoals beschreven in deze werkbeschrijving.

Handleiding 7 **- Scheur in een broek wegwerken met borduurwerk -**

Benodigdheden

Naald en draad

Borduurgaren

Werkbeschrijving

1. Dichtnaaien van de scheur

Scheur machinaal dichtnaaien (met een stik- of zig-zag steek) of met de hand.

2. Borduren van bloemen op de dichtgenaaide scheur

Borduren van de witte bloem. Teken met een potlood of kleermakerskrijt een tekening van een bloem.

Naaien van het steeltje van de bloem met de steelsteek. Om een mooier effect te krijgen borduur je 2 steeltjes in 2 verschillende kleuren naast elkaar. Maak een bloem aan het steeltje met de margrietsteek. Gebruik de draad dubbel wanneer deze te dun is. Het hartje van de bloem wordt geborduurd met de platsteek.

Borduren van de blauwe bloem. Het gele steeltje is geborduurd in de steelsteek. Het gele knopje onderaan de bloem in de platsteek. Bouw de bloem zo verder op. Het roodbruine stukje is geborduurd in de platsteek. De zwarte aflijning van de bloemblaadjes is uitgevoerd in de steel- of stiksteek.

Opvullen van de bloemblaadjes in blauw borduurgaren. Om een overgang te creëren, pas je de steelsteek toe van donker naar lichtblauw.

Voor de meeldraden gebruik je de steelsteek.

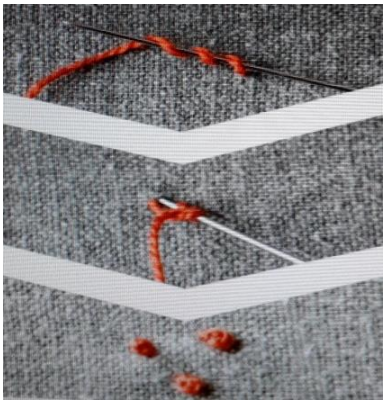

Tussen de meeldraden borduur je verschillende knoopjes in de knoopjessteek.

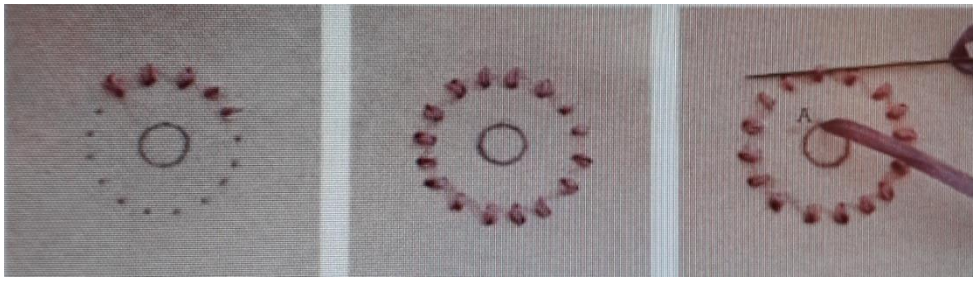

Borduren van de rode bloem. Teken in een cirkelvorm puntjes tot waar de steken moeten komen. Naai deze steken in een andere kleur dan de bloem zelf, zodat er een contrast ontstaat. Teken centraal ook een kleine cirkel.

Neem rode draad en vertrek van de binnencirkel, steek de draad door de contrasterende draad in de buitencirkel en keer terug naar de binnencirkel. Steek nu de naald een paar millimeter verder in de binnencirkel. Werk op deze manier de bloem verder af.

Vul kleine gaatjes op door hier en daar nog wat blaadjes te borduren in de platsteek.

Borduur zo verder tot de hele scheur is weggewerkt.

Handleiding 7 **- Scheur in een broek wegwerken met vilt -**

Benodigdheden

Beschermplastiek

Bolletjesplastiek

Stuk zeep

Warm water

Wol

Naald en draad

Vliesofix

Werkbeschrijving

1. Dichtnaaien van de scheur

Scheur machinaal dichtnaaien (met een stik- of zig-zag steek) of met de hand.

2. Vilten van het zonnetje

Leg een beschermplastiek indien je tafel niet nat mag worden.

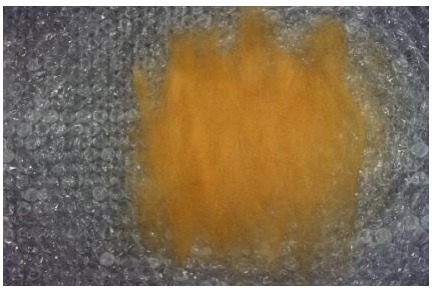

Leg de wol in dunne laagjes op de bolletjesplastiek. Let er op dat de vezel afwisselend horizontaal en verticaal ligt, dit om gaten te voorkomen. Hoe meer wol er op elkaar ligt, hoe dikker de vilt wordt.

Om bij de start het wrijven gemakkelijker te maken, kan je gebruik maken van een antislipmatje met gaatjes. Je legt het matje over de wol en maakt het nat met water en zeep. Het water loopt door de gaatjes van het matje en zo wordt de wol nat. De wol blijft op deze manier niet aan de handen kleven.

Hou er rekening mee dat viltwerk steeds krimpt. Het krimpen kan variëren tussen 25 en 35%. Maak het werkje dus steeds groter. Om een goed viltproces te verkrijgen maak je de wol lichtjes nat en gebruik je niet te veel zeep. Wanneer je te veel water en zeep gebruikt, vermengen de vezels zich niet goed met elkaar en duurt het viltproces veel langer. De ideale temperatuur van het water ligt tussen 40 en 50°C.

Wanneer het werkstukje niet stevig genoeg is, kan ook de techniek van het vollen gebruikt worden. Rol hiervoor het werkstukje in een handdoek en rol heen en weer. De roltechniek versnelt het viltproces.

Maak aan de rand van de cirkel een paar vezeltjes los wanneer de cirkel gevilt is. Deze vezeltje moeten apart met zeep samengedraaid worden, waardoor kleine zonnestraaltjes verkregen worden. Spoel het werkje voorzichtig uit en laat nadien drogen.

3. Mond en oogjes opnaaien

Borduur nu een mond en oogjes op het zonnetje met de steelsteek. Wanneer je niet zeker bent kan je altijd eerst met potlood een mond tekenen. Volg dezelfde werkwijze voor de oogjes. Maak ook een verstevigingsteek langs de buitenkant van de cirkel in de stiksteek.

4. Zonnetje over de scheur naaien

Gebruik Vliesofix om het zonnetje te appliceren. Vliesofix is dubbelklevend.

Begin met het zonnetje over te nemen op de papierkant van je Vliesofix. Knip het nadien uit.

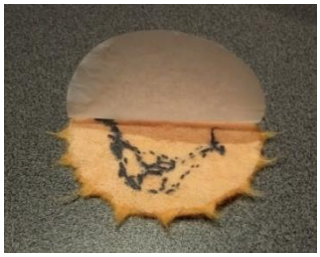

Strijk de VLiesofix met de ruwe kant op de verkeerde kant van het zonnetje. Scheur het papier weg en leg het zonnetje met de plakkant naar beneden op de gewenste plek.

Strijk met een vochtige doek het zonnetje met lichte druk op de broek. Het zonnetje is vastgekleefd aan de broek. Stik om te verstevigen, over de rand van de cirkel met een naaimachine.

5. Borduren van een wolkje

Teken een wolk rond het zonnetje en vul het wolkje – in verschillende soorten blauw – op met de stiksteek.

Handleiding 7 **- Scheur in een broek wegwerken met restjes wol -**

Benodigdheden

Plakvlieseline

Restjes wol

Werkomschrijving

1. Scheur overnaaien met stiksteek

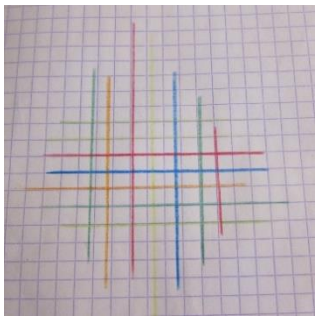

Teken een patroon

Naai de scheur dicht met stikzijde, een groter gat kan je dichten door er een lapje op te stikken. Neem met een wollen draad het patroon over op de scheur. Gebruik hiervoor de stiksteek.

Strijk aan de achterkant plakvlieseline om te verstevigen.

2. Scheur bedekken met een knielap van restjes wol

Zoek een geschikt motief.

Neem damaststof als basisstof. In dit voorbeeld is de kettingsteek voor de rode lijnen, de kruissteek voor de groene opvulling, de mandjesplatsteek voor het lichtgroen, wit en blauw in rijststeek en oranje in borduursteek. Het is perfect mogelijk om alles met een kruissteek of andere steek op te vullen.

Knip de damaststof op één cm af en strijk om.

Gebruik plakvlieseline om de knielap af te werken

3. Scheur bedekken met een gehaakte knielap

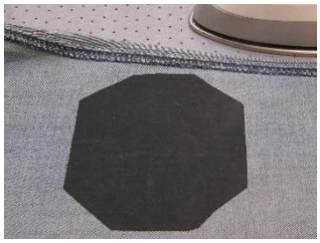

Naai de scheur dicht met stikzijde. Een groter gat kan je dichten door er een lapje op te stikken of je kan aan de achterkant plakvlieseline strijken.

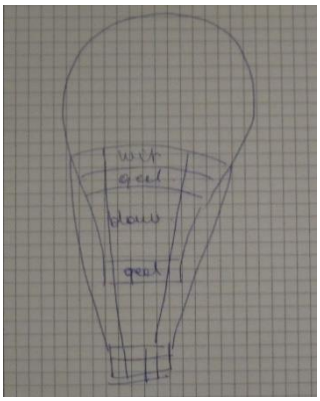

Zoek een geschikt motief. Met deze schets gaan we aan de slag.

Naai nadien het motief boven op de scheur.

Werkbeschrijving:

Haak 4 vaste in geel (4 st.). Haak 2 toeren van 4 st. Haak met blauw 2 vaste in de eerste en de laatste st. (=6 st.). Haak 3 toeren van 6 st. Haak met blauw 2 vaste in de eerste en de laatste st. (=8 st.). Haak 2 toeren van 8 st. Meerder terug 2 st. (=10 st.). Haak 2 toeren van 10 st. Haak met geel en meerder 2 st. (=12 st.). Haak 2 toeren van 12 st. Haak met wit en meerder 2 st. (=14 st). Haak 2 toeren van 14 st. Haak met oranje en meerder 2 st. (=16 st.). Haak 2 toeren van 16 st. Meerder 2 st. (=18 st.). Haak 4 toeren van 18 st.

We gaan nu minderen: neem de eerste st. op je haakpen en trek niet door, neem de tweede st. en trek samen door. Doe dit ook met de laatste 2 st. (=16 st.). Minder terug 2 st. (=14 st.). Minder 2 st. (=12 st.). Minder 2 st. (=10 st.). Minder 2 st. (=8 st.). Haak met donkerblauw rond de omtrek. Voor het mandje haken we 4 gaatjes (filet haakwerk). Voor de koordjes haken we 5 kettingen.

4. Knielapje borduren voor een klein gaatje of als versiering

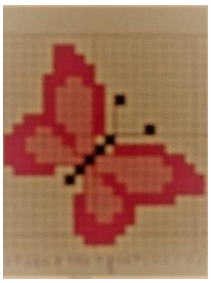

Zoek een leuk telpatroontje voor kruisjessteek.

Borduur in kettingsteek de contouren.

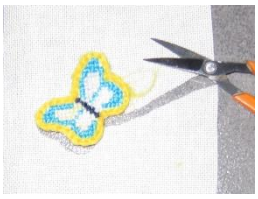

Knip de vlinder uit en stik op de broek.

Piste 3: Hergebruik met ongebruikelijke technieken

Achtergrond

Broeken die iets te smal of te kort worden, kunnen op een fijne manier aangepast worden. De aangepaste kledij kan ook een tweede leven tegemoet gaan in de verkleedkoffer.

Handleiding 8 **- Broek verbreden met restjes wol -**

Benodigdheden

Restjes wol

Biaislint

Werkwijze

1. Zijnaad doorknippen

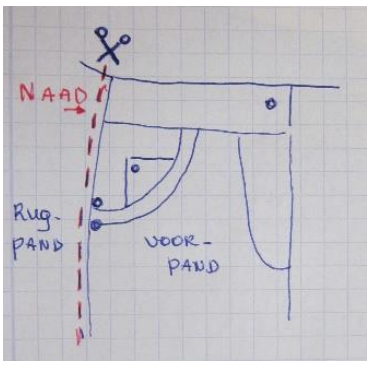

Knip op het rugpand zodanig dat de afwerking van de zak niet beschadigd wordt. Zorg dat 1cm naad voorzien wordt, zodat er later een band opgestikt kan worden.

2. Brei een band in zigzag of ander motief

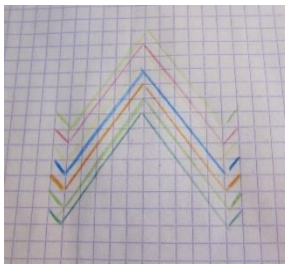

Brei een lapje van 10cm op 10 cm. Nu kan je uitrekenen hoeveel steken je moet opzetten en hoeveel priemen je moet breien.

3. Band in de broek stikken en ceintuur herstellen

Stik de gebreide band tussen het voorpand en het rugpand. Met een lapje jeans is de ceintuur terug te herstellen. Gebruik knopenelastiek om de breedte van de broek aan te passen. Strijk plakvlieseline op de achterkant van de zigzag band om af te werken.

4. Zoom omstikken

Met behulp van een biaislint kan de zoom omgestikt worden.

Handleiding 8 **- Broek verlengen met restjes wol -**

1. Knip de boord van de broek. Bepaal hoeveel de broek verlengd moet worden.

2. Haak een band in filet haakwerk. De hoogte meet evenveel als de verlenging, de breedte is de omtrek van de broekspijp.
    a. Maak een ketting die rond de broekspijp kan op de plaats van de verlening.
    b. Haak 4 vaste *stokje, 2 vaste, stokje*, herhaal *…* tot het einde van de toer.
    c. Draai het werk, haak 4 vaste* stokje, 2 vaste, stokje* herhaal *…* tot het einde van de toer.
    d. Ga zo verder tot de gewenste hoogte.

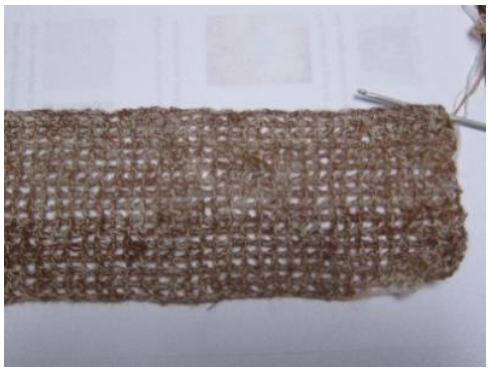

3. Haakwerk aan de broekspijp bevestigen

Je neemt blauwe katoenen stof en legt die op de rechterzijde van de jeansbroek. Stik nu de beide stoffen aan elkaar en vouw de katoenen stof naar beneden zoals op de foto.

Leg het filethaakwerk op de jeans en stik de bovenzijde vast. Draai de broek binnenste buiten en stik de zijkant van de katoenen stof dicht.

Vouw de katoenenstof tot over de naad en naai de stof aan de jeans zoals op de foto.

Nu kan je de onderkant van het haakwerk vaststikken en stik ook de twee zijkanten van het haakwerk dicht tegen elkaar.

Om die twee laatste stiksels te verbergen kan je met een bijpassende dikkere draad een ketting opnaaien.

Colofon

Dit cultureel erfgoedproject ’Wolambacht in het Meetjesland’ kwam tot stand met steun van Comeet en de Vlaamse overheid.

De leden van het wolatelier die meewerkten aan dit project zijn:

Peggy Verdonck

Mia De Pape

Moniek Knuysen

Rosemie De Brauwer

Conny Wölfert

Patricia Roelandts

De stukken, beschreven in de handleidingen, zijn te bezichtigen in de tentoonstelling van het wolatelier en Kant-act die loopt van 31 maart tot 2 juni 2019 in het Provinciaal Streekcentrum Huysmanhoeve. De handleidingen zijn gratis te verkrijgen op de tentoonstelling of te downloaden op www.plattelandscentrum.be.